

*Мааданбеков Э.М.***МУЗЫКАЛЫК-ПЕДАГОГИКАЛЫК БИЛИМ БЕРҮҮ
СИСТЕМАСЫНДА СОЛЬФЕДЖИО САБАГЫНЫН ТАРИХЫЙ ОРДУ***Мааданбеков Э.М.***ИСТОРИЧЕСКОЕ МЕСТО УРОКА СОЛЬФЕДЖИО В
СИСТЕМЕ МУЗЫКАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ***E. Maadanbekov***THE HISTORICAL PLACE OF THE SOLFEGGIO LESSON IN THE
SYSTEM OF MUSIC AND PEDAGOGICAL EDUCATION**

УДК: 782.2

Сольфеджио сабагынын максаты музыкалык-теориялык дисциплиналарды окутуунун методикасын үйрөнүү; үндүк формаларын багыттоо жөндөмүн өнүктүрүү; жогорку чөйрөдө окуу процессин куруунун багыттары жана методдоруна тиешелүү профилдеги билим берүү жана орто кесиптик билим берүү, областтагы балдарга орто жалпы билим берүү жана кошумча билим берүү аркылуу музыкалык искусствону өнүктүрүү. Сольфеджио дисциплинасынын эң биринчи максаты, – бул негизги үндүк көйгөйлөр менен таанышууну камтыйт. Музыкалык билим берүүдө: системасынын ар кандай деңгээлдеринде теориялык дисциплиналарды окутуу; чеберчилик ар түрдүү типтеги окуу сабактарын өткөрүүнүн формалары жана методдорун колдонуу менен реалдуу окуу процессинде теориялык билимдерди жана практикалык көндүмдөрүн аткаруу; конкреттүү педагогикалык милдеттерди коюу жана чечүү көндүмдөрүн алуу менен бирге кесиптик жана билим берүү планы; тандоо принциптерин калыптандыруу; сабактарды, тесттерди өткөрүү үчүн зарыл болгон окуу-методикалык материалды каражаттар менен камсыз кылуу жана өздөштүрүү менен бирге ишке ашат. Музыканттын музыкалык маданиятын калыптандыруу үчүн: кесип ээлеринин музыкалык чыгармачылык ишмердүүлүгүн, жүрүм-турумун жана баарлашуусун жөнөгө салуучу жалпы тарыхый өнүгүп келе жаткан коомдук тажрыйбадагыдай эле искусствого маанилүү орун берилген. Музыка реалдуулукту руханий сиңирүү формасы катары жашоо кубулуштарынын көп түрдүүлүгүн үн образдарында чагылдыруу аркылуу дүйнөнү көркөм таануунун өзгөчө милдетин аткарат. Ошондуктан ал жалпы жана музыкалык-профессионалдык системаларда олуттуу орунду ээлейт. Музыкалык билим берүү системасында сольфеджио предметинин жалпы максаты: ар түрдүү билимге, шык-жөндөмгө жана жөндөмдүүлүктөргө гана эмес, ошондой эле ички дүйнөсүнө бай жана ар тараптуу жөндөмгө ээ болгон чыгармачыл инсанды тарбиялоо болуп саналат. Бул максатты ишке ашыруу инсандын туруктуу руханий керектөөлөрүн, анын ичинде музыка менен баарлашуу зарылдыгын тарбиялоо шартында гана мүмкүн болот. Анын калыптанышында өнүккөн музыкалык кызыкчылыктар маанилүү роль ойнойт. Сольфеджио – балдар музыкалык мектептеринин, атайын искусство багытындагы мектептеринин, училища жана жогорку окуу жайлардагы музыка бөлүмдөрүнүн жана жалпы билим берүүчү пландарында милдеттүү түрдө аткарылуучу сабак болуп эсептелинет. Окуучулар жана студенттер практикалык иш-аракеттердин ар кандай түрлөрүндө (сольфеджио, угуу талдоо, диктант,

тандоо) бекемдей турган музыкалык жана теориялык билимдердин негизин түзөт. Натыйжасында коштоо, импровизация жана композиция иш-аракеттерин жасоого болот). Изилдөөнүн практикалык мааниси. Студенттердин музыкалык кызыгуусун арттырууга өбөлгө түзүп, «Сольфеджио» предмети боюнча окуу процессин уюштуруунун технологиясын өздөштүрүүгө көмөк берет. Берилген материал универсалдуулуктун жогорку даражасына ээ жана адистештирилген курстарда сольфеджио мугалимдери үчүн гана эмес, музыка мугалимдери, мектепке чейинки мекемелердин музыка жетекчилери, фольклордук жана башка музыкалык ийримдер үчүн да колдонулушу мүмкүн.

Негизги сөздөр: сольфеджио, педагогика, маданият, музыка, фольклор, метод, нотозрафия, сольфеджио тарыхы

Целью дисциплины является изучение методов преподавания музыкально-теоретических дисциплин; развитие способности ориентироваться в формах, направлениях и методах построения образовательного процесса в области высшего образования и среднего профессионального образования соответствующего профиля, среднего общего образования и дополнительного образования детей в области музыкального искусства. В задачи дисциплины входит ознакомление с основными проблемами преподавания теоретических дисциплин на различных ступенях системы; овладение формами и методами проведения учебных занятий различного типа, применение полученных теоретических знаний и практических навыков в реальном учебном процессе; приобретение навыков постановки и решения конкретных педагогических задач как профессионального, так и воспитательного плана; формирование принципов выбора необходимого учебно-методического материала для проведения занятий, зачетов, экзаменов; освоение правил ведения учебной документации. В культуре как в совокупном исторически развивающемся социальном опыте, регулирующем деятельность, поведение и общение людей, важное место отводится искусству. Музыка, являясь формой духовного освоения действительности, через отражение многообразия жизненных явлений в звуковых образах выполняет особую задачу художественного познания мира, поэтому она занимает значимое место в системах общего и музыкально-профессионального образования, единой целью которых является воспитание разносторонней личности, обладающей не только разнообразными знаниями, умениями и навыками, но и богатым внутренним миром. Осуществление данной цели возможно только при условии воспитания устойчивых духовных потребностей личности, в том числе и потребности в общении с

музыкой, важную роль, в формировании которой играют развитые музыкальные интересы. Сольфеджио - обязательная дисциплина учебного плана детских музыкальных школ, музыкальных отделений школ искусств и общеобразовательных школ, которая закладывает основы музыкально-теоретических знаний, закрепляемых учащимися в разнообразных видах практической деятельности (сольфеджирование, анализ на слух, диктант, подбор аккомпанемента, импровизация и сочинение). Данный предмет нацелен на развитие музыкальных и общих способностей детей. Учебно-музыкальный материал, используемый на уроках, позволяет знакомить школьников с лучшими образцами музыкального искусства, формировать потребность в общении с ним. Практическая значимость исследования. Технология организации учебно-воспитательного процесса по предмету "Сольфеджио", способствующая развитию музыкального интереса учащихся. Представленный материал обладает высокой степенью универсальности и может быть использован в курсах специализации не только преподавателей сольфеджио, но и учителей музыки, музыкальных руководителей дошкольных учреждений, преподавателей фольклорных и других музыкальных кружков.

Ключевые слова: сольфеджио, педагогика, культура, музыка, фольклор, метод, нотография, история сольфеджио

The purpose of the discipline is to study the methods of teaching music-theoretical disciplines; development of the ability to navigate in forms, directions and methods of building the educational process in the field of higher education and secondary vocational education of the relevant profile, secondary general education and additional education of children in the region musical art. The objectives of the discipline include familiarization with the main problems teaching theoretical disciplines at various levels of the system; mastery forms and methods of conducting training sessions of various types, application received theoretical knowledge and practical skills in the real educational process; acquiring the skills of setting and solving specific pedagogical tasks as professional and educational plan; formation of selection principles the necessary educational and methodological material for conducting classes, tests, exams; mastering the rules for maintaining educational documentation. In culture, as in the aggregate historically developing social experience that regulates the activity, behavior and communication of people, an important place is given to art. Music, being a form of spiritual assimilation of reality, through the reflection of the diversity of life phenomena in sound images, performs a special task of artistic knowledge of the world, therefore it occupies a significant place in the systems of general and musical and professional education, the common goal of which is to educate a versatile person who has not only diverse knowledge, skills and abilities, but also a rich inner world. The implementation of this goal is possible only under the condition of cultivating stable spiritual needs of the individual, including the need to communicate with music, an important role in the formation of which is played by developed musical interests. Solfeggio is a compulsory discipline in the curriculum of children's music schools, music departments of art schools and general education schools, which lays the foundations for musical and theoretical knowledge that students consolidate in various types of practical activities (solfeggio, listening analysis, dictation, selection of accompaniment, improvisation and composition). This subject is aimed at developing the musical and general abilities of children. The educational and musical material used in the lessons makes it possible to acquaint schoolchildren with the best examples of musical art, to form the need to communicate with it. The practical significance of the study. The technology of organizing the educational process in the subject "Solfeggio", contributing to the development of students' musical interest. The presented material has a

high degree of universality and can be used in specialization courses not only for solfeggio teachers, but also for music teachers, music directors of preschool institutions, teachers of folklore and other music circles.

Key words: solfeggio, pedagogy, culture, music, folklore, method, notography, solfeggio history

Кеңири мааниде сольфеджио – нотадан ырдоо, ноталарды атоо менен ырдоо деп түшүндүрүлөт. Сольфеджио деген сөздүн өзү соль жана фа ноталарынын атын кошуу менен түзүлгөн, ошондуктан бул сөз музыкалуу угулат. Тар маанисинде, сольфеджио музыкалык мектептерде, колледждерде жана консерваторияларда окулуучу академиялык дисциплина.

Сольфеджио дисциплинасын өздөштүрүүнүн натыйжасында студент төмөнкүлөргө милдеттүү: билүүгө, окуу процессин жана методикалык ишти уюштуруунун негизги өзгөчөлүктөрүн өздөштүрүүгө; ата мекендик жана чет элдик музыкалык педагогиканын ар кандай системалары жана методдорун колдонууга; музыкалык билим берүү процессинде жүрүм-турумду жана ишмердүүлүктү психикалык жөнгө салуу ыкмаларын колдоно билүү; музыкалык искусство жаатындагы орто кесиптик жана жогорку билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандарттарынын ченемдик-укуктук базасын түшүнүү; тиешелүү окуу курстары боюнча усулдук жана илимий адабияттарды пайдалануу; педагогикалык иш чөйрөсүндөгү кесиптик стандарттардын талаптары, мектепке чейинки, башталгыч жалпы, негизги жалпы, орто жалпы билим берүү үчүн федералдык мамлекеттик билим берүү стандарттарын жатка билүү, кошумча кесиптик билим берүү боюнча мамлекеттик талаптар менен тааныш болуу; билим берүү мекемелеринде окуу процессин жана маданий иш-чараларды уюштуруунун негизги принциптерин да билүү керек болот.

Натыйжасында, тастирлөөнүн негизинде билим алган окуучулардын жана студенттердин билимин объективдүү баалоо жолдору жана балдардын реалдуу окуу мүмкүнчүлүктөрүнө ылайык контролдун башка ыкмаларын колдонуу менен баалоого болот. “Бизди көптөгөн үндөр курчап турат. Кээ бир үндөр бизди курчап турган дүйнөнүн ичинде жаткан “ызычууларын” – самолеттун дүңгүрөгөнүн, шамалдын үнүн, аарынын ызылдаганын, кардын шыбырышын ж.б. табигый керемет кубулуштардан байкоого болот. Мындай үндөр ызы-чуу деп аталат. Башка тыбыштар музыкалык аспаптарда жана адамдын үнүндө болот, ал үн «жандуу» үн болуп эсептелинет. Мындай үндөр музыкалык деп аталат.

Музыкалык үндөрдүн 4 касиети бар:

- А) бийиктиги;
- Б) узактыгы;
- В) тембр;
- Г) көлөмү, булардын ар биринин үндүк касиеттери бар” [1].

Билүү: окуу процессин пландаштыруу жана уюштуруу, маселелерди чечүү үчүн эффективдүү музыкалык-педагогикалык ыкмаларды колдонуу; музыкалык педагогика тармагындагы ар кандай системаларды жана методдорду талдоонун негизинде өзүнүн педагогикалык принциптерин жана окутуу ыкмаларын калыптандыруу. Алардын натыйжалуулугун сын көз менен баалоо; негизги окуу-методикалык адабияттар менен таанышууга жана аны милдеттерге ылайык колдонууга үйрөнүү; билим берүү уюмдарында окуу сабактарын, класстан тышкары иштерди, бош убакытты уюштурууну пландаштырат, уюштурат жана өткөрөт; зарыл окуу документтерин, окуу куралдарын даярдоону ишке ашырууга; окуучулардын чыгармачылык шык-жөндөмдөрүн, адистикти өнүктүрүү процессинде өз алдынчалыгын, өз алдынча билим алуу жөндөмдүүлүгүн өнүктүрүү максатын аркалайт.

“Окуу процессинде сабактарын өткөрүүнүн ар кандай формаларын, жаңы билим берүү программаларын жана технологияларын иштеп чыгуу жана ишке ашыруу ыкмалары; окуу предметтерин, курстарды, дисциплиналарды (модульдарды) өздөштүрүүдө студенттердин окуу-методикалык жана илимий адабияттар менен өз алдынча иштөө көндүмдөрүн, окутуунун ыкмаларын жана студенттердин окуу ишин уюштурууну; окуу пландарын, курстарды, дисциплиналарды (модульдарды) программалык камсыздоону жана методикалык камсыздоону иштеп чыгуунун принциптери жана көндүмдөрү менен иштөө талапка ылайык болот” [2].

Окуу тарбия иштеринин методдору жана ыктарынын ирети:

- Сольфеджио предмет катары
- Сольфеджионун өнүгүшүнүн негизги этаптары
- ХХ кылымдын экинчи жарымындагы ата мекендик сольфеджио методологиясынын өзгөчөлүктөрү
- Сольфеджио курсунда иштин негизги формалары
- Музыканы уга билүү жөндөмү
- Абсолюттук жана салыштырмалуу бийиктик
- Музыкалык эс тутумун жана жаттоосун өнүктүрүү
- Нотографиялык кыйынчылыктарды өздөштүрүү
- Музыкалык интонациянын негиздери
- Модалдык угууну өнүктүрүү
- Гармоникалык угууну өнүктүрүү
- Тоналдык-функциялык угууну өнүктүрүү
- Ритмикалык угууну өнүктүрүү
- Сабакта колдонууга сунуш кылынган окуу куралдарына жана музыкалык адабияттардан чыгармаларга методикалык окуу процесстик багытта иш алып баруу.

Сольфеджио курсундагы эмгектин негизги формалары:

Ата мекендик методикада класстык жана үй тапшырмаларын аткаруунун кеңири таралган формалары жөнүндө мисалдарды практикалык көрсөтүү менен

маалымат. Интонация көнүгүүлөрү (монофониялык). Интервалдарды ырдоо, гармониялык аккорддору, үндөн өйдө-ылдыйдан мелодиялык калыптар, гармониялык жана мелодиялык четтөөлөр жана модуляциялар, энгармониялык алмаштыруулар, интервалдар жана аккорддорду цифралаштыруу, мелодиялык ырааттуулук, төрт бөлүктөн турган аккорддорду бир үн менен “кайчылаш” ырдоо, ырдоо. аккорд же интервал ырааттуулугу жана жеке үндөрдүн өзгөчөлүгү.

Ансамблдин көнүгүүлөрү: Аккорд ырааттарын, канондорду ырдоо, жазылган диктанттарды ырдоо, аккорд вертикалдарын куруу. Ритмикалык көнүгүүлөр (монофониялык жана полифониялык). Ноталардан ырдоо. “Сольфеджио окуу куралдарынан жана музыкалык адабияттардан музыкалык мисалдарды (монофония, полифония) көрүү, жаттоо, транспозициялоо, үйгө даярдоо өтө маанилүү болуп саналат” [3].

Ички мелодиялык, гармониялык жана ритмикалык угууну өнүктүрүү үчүн көнүгүүлөрдү жасоо окуу процесстик талапка ылайык иш аракет болуп саналат. Үлгү менен визуалдык таанышуу учурунда угуу менен жаттоо.

Стилистикалык угууну өнүктүрүү үчүн көнүгүүлөр. Белгилүү бир аккорддун стилистикалык жана стилистикалык контекстин угуу аркылуу аныктоо, мода, аккорд жүгүртүү. Жеке интервалдарды жана аккорддорду угуу анализи. Ойнолгон интервалдын жана аккорддун тыбыштарын атоо менен ырдоо.

Ар кандай регистрлерде жана аранжировкаларда ойнолуучу интервалдын аккорддун түрүн кулак менен аныктоо. Аккорддук прогрессиянын угуу анализи (бир тондук жана модуляциялоочу, четтөөлөрдү, энгармониялык алмаштырууларды жана хроматикалык баскычтагы аккорддорду салыштыруу, ырааттуулукту эки жолу угуу). Музыкалык диктант. Үндүн бийиктиги (монофониялык жана полифониялык), ритмикалык, оозеки жана жазуу. Тембрдик диктанттар.

Чыгармачылык тапшырмалар. Обондун ритмикалык схема боюнча түзүлүшү.

Берилген стилде обон же гармония түзүү. Кыска кесимдерди (мезгилдин алкагында) белгилүү бир жол менен жазуу. Белгилүү бир тапшырма үчүн вокалдык импровизациялар. Сабактарды уюштуруунун жалпы маселелери.

Музыкалык кулакты алгачкы текшерүү – обондук, гармониялык угууну, эс тутумду жана ритмди сезүүнү текшерүүнүн негизги формалары. Жеке жана топтук календарлык-тематикалык пландарды түзүүнүн технологиясы.

Топтук жана жеке иш процессинде мугалим менен окуучунун ортосундагы мамилелердин психологиялык негиздери. Ар кандай топтордун шартында методологиялык ыкмаларды тандоодо стратегия жана тактика маселелери. Жазуу тесттерин (диктанттарды), оозеки тесттик сурамжылоону жана тесттерди

жана сынактарды уюштуруунун өзгөчөлүктөрү.

Сольфеджио курсун эки компонентке бөлүүгө болот: теориялык жана практикалык бөлүк. Орто деңгээлде теория практикадан бөлүнсө, мектепте алар параллелдүү жүргүзүлөт. Теориялык бөлүгү мектепте окуунун бүткүл мезгили бою музыканын элементардык теориясы, баштапкы этапта - музыкалык сабаттуулук деңгээлинде (жана бул өтө олуттуу деңгээл). Практикалык бөлүгү атайын көнүгүүлөрдү жана номерлерди ырдоо, ошондой эле диктанттарды (албетте, музыкалык) жаздыруу жана кулак менен ар кандай гармонияларды талдоо.

“Сольфеджио машыгуусу кайдан башталат? Биринчиден, алар ноталарды окуганды жана жазганды үйрөнүшөт - ансыз эч кандай жол жок, ошондуктан нота жазууну өздөштүрүү эң биринчи этап болуп саналат. Эреже катары, биринчи же экинчи курстарда эле студенттер анын негизги жоболорун (теориялык деңгээлде): мажор жана минордун түрлөрүн, тоналдыкты, анын туруктуу жана туруксуз тыбыштары менен гармонияларын, интервалдарды, аккорддорду, жөнөкөй ритмди өздөштүрүшөт” [4].

Ошол эле учурда, сольфеджионун өзү параллелдүү башталат - практикалык бөлүгү - дирижерлук менен шкалаларды, көнүгүүлөрдү жана номерлерди ырдоо. Айта кетейин, сольфеджио курсун аяктагандан кийин, адам китеп сыяктуу ноталарды окуй алат – аспапта эч нерсе ойнобостон, музыка уга алат. Мындай жыйынтык үчүн бир эле ноталык нотаны билүү аздык кылат, так интонацияны (б.а. репродукцияны) үн чыгарып, өзүнө да өнүктүрө турган көнүгүүлөр зарыл экенин баса белгилейм.

Сольфеджио деген эмне экенин түшүндүк – бул музыкалык ишмердүүлүктүн бир түрү да, академиялык дисциплина. Эми бала сольфеджио сабагына эмнелерди алып барышы керектиги жөнүндө бир нече сөз. Зарыл атрибуттар: музыкалык дептер, жөнөкөй карандаш, өчүргүч, калем, "эрежелер үчүн" дептер жана күндөлүк. Музыкалык мектепте сольфеджио сабактары жумасына бир жолу бир сааттан өткөрүлөт, майда көнүгүүлөр (жазуу жана оозеки) көбүнчө үйдө өткөрүлөт.

Сольфеджио теориялык жана практикалык бөлүктөрдөн турат.

Теориялык бөлүгү музыкалык сабаттуулуктун негиздерин түзөт.

“Чындыгында, музыкалык тил, башкалары сыяктуу эле, ар кандай конструкцияларды алып жүрөт. Ошентип, кыргыз тилинде биз тыбыштарды жана тамгаларды, муундарды, сөздөрдү, сөз айкаштарын, сүйлөмдөрдү, тыныш белгилерин, сөздөрдүн сүйлөмдөгү ролу өтө маанилүү [5]”.

Музыкалык тилде аналогия боюнча, биз жеке тыбыштарды, эки айкалыштыруу аркылуу өтөбүз.

Тыбыштар (интервалдар), үчтөн (аккорддор), төрттөн (жетинчи аккорддор), паузалар (тынчтыктын белгилери), музыкалык чыгармалардын формалары, тыбыштар менен аккорддордун ортосундагы мамилелерди изилдейбиз. Таза музыкалык билимге мажор жана минор режимдери (алардын визуалдык көрүнүшү тараза) жана татаалыраак элементтер кирет. Музыкалык тилдин көбү сандар менен өлчөнөт.

Байыркы Грецияда Пифагор кооз үн айкалыштарын табуу үчүн эсептөөлөрдү колдонгон жана табигый музыкалык масштабды (үн асан-үсөн) эсептеген. Музыка бүгүнкү күнгө чейин математика менен байланышын сактап келет. Сандардын жардамы менен биз үндөрдүн ортосундагы аралыктарды (интервалдарды), кадамдарды (масштабдагы үндүн катар номерлери), ритмикалык бирдиктерди, музыкалык чыгармалардын убакыт масштабдарын жана башка көптөгөн нерселерди өлчөйбүз. Биринчиден, биз кулакты активдүү өнүктүрөбүз – музыканы түзгөн музыкалык тилдин элементтерин таанууга үйрөтөбүз.

Мугалим ар бир сабакта өтүлгөн материал боюнча фортепиано до балдар үчүн музыкалык табышмактарды жасайт - жеке үндөрдү ойнойт жана шкала боюнча кыймылдарды, эки, үч тыбыштын (интервалдар жана аккорддор) айкалыштарын ойнойт, алардан чынжырларды түзөт.

Кийинки этап – репродукция, башкача айтканда, окуучулардын өздөрү тарабынан бир эле музыкалык элементтерди ырдоо жана пианинодо ойноо.

Графикалык чеберчиликти – бул элементтерди таякчага жазуу жөндөмүн унутпайлы. Жана бул жерде негизги максат бар - ноталардагы бардык өткөн элементтерди көрүүнү үйрөнүү.

Китепте биз сөздөрдү көргөндү үйрөнгөндөй, музыкалык текстте да ар кандай принциптерге ылайык бириктирилген нота топторун көрүүгө үйрөнөбүз.

Изилдөө үчүн өзүнчө тема - ритм. Скелет денебизди кармап тургандай, үндөр да ритмикалык негиз менен бекемделет.

Ноталардын жана ритмикалык топтордун узактыгын жөнөкөйдөн таң калыштууга чейин өздөштүрүү сольфеджио сабактарынын негизги милдеттеринин бири болуп саналат. Ыргактар санауунун жардамы менен да, атайын муундардын (та, ти, ту) жардамы менен да, жөн эле таптап, кол чабуу аркылуу да үйрөнүлөт. Биз ошондой эле дирижердук кылууну үйрөнөбүз - так жаңсоолор менен сүрөттөлгөн бирдиктүү убакыт шкаласында каалаган обонду "сап".

Бардык көндүмдөрдү өнүктүрүүнүн формаларынын бири сольфеджио – дирижерлук менен ноталуу обондорду ырдоо болуп саналат. Эреже катары, бул ар түрдүү өлкөлөрдөн келген элдик музыка жана классикалык шедеврлер болуп саналат. Бул жерде биз үндү кантип колдонууну үйрөнөбүз, таза интонация

үчүн; компетенттүү дем алуу, так дикция, угууну координациялоо, үн жана кыймылды изилдейбиз.

Жогорку курстарда музыка кошулат - өз коштоосунда ырларды жана романстарды аткаруу да өз маанисине болуп турат. Албетте, мындай өзгөчөлүктөрдү өздөштүрүү үчүн музыкалык аспаптарды бир аз билген өтө маанилүү экендигин баса белгилегим келет.

Адабияттар:

1. Залеская И.В., Учебное пособие по сольфедо и теории

музыки. - Николаевск-на-Амуре, 2021. - С. 4.

2. Фралова Ю. Сольфеджио. Ростов-на Дону: Феникс, 2003. - С. 3

3. Фралова Ю. Сольфеджио. Ростов-на Дону: Феникс, 2005. - С. 7.

4. Алексеев Б. Задачи по гармонии. - М., 1976. - С. 5.

5. Андреева М. От примы до октавы. - М., 1983. - С. 104.

6. Мааданбеков Э. Музыка – культура духовного начала, её роль при образовании и воспитании человека. / Наука, новые технологии и инновации Кыргызстана. 2016. №. 7. С. 265-267.